

KOGUKOND, KES SÜÜTAS JÕULUTULE

Nõukogude ajal oli Väätsa kolhoos tuntud kui eesrindliku mõtteviisiga piirkond. Väikesest külast keset Järvamaa laugjat maad ja metsi, on saanud Eesti üks suurimaid jõuluatraktsioone.

Keset Järvamaad, põldude-metsade ning kahe kohaliku linna Paide ja Türi vahel, ümbritsetuna teistest väikestest küladest, asub Väätsa alevik, mis paistab silma oma vaikse elurütmi, looduse ning tegutsemistahtega inimeste poolest. Väätsa on kujunenud üheks talviseks meeleolu maamärgiks Eestis, kuhu tuleb kokku inimesi üle vabariigi ja kaugemaltki. See, kuidas väikese kogukonna valguse ja koostegemise unistusest kantuna ning vabatahtlikkuse alusel sünnib midagi suurt ja innustavat, mis valgustab tervet Eestit, on imetlusväärne. Ja samas siiski ka ootuspärane.

Väätsa on juba tuntud ettevõtlike ja loominguliselt mõtleivate inimeste poolest. Kortermajade festival, lumememmede paraad ja jõuluaknad – need on tuntumad ettevõtmised, mis ette võetud selle piirkonna inimeste poolt. Siin mõeldakse kastist välja ja viiakse koos ka oma ideed ellu.

Esimesel aastal löid kogukonnaliikmeid kampa ja kaunistasid 20 akent. Idee kaunistada vana kultuurimaja aknad ja loota, et seda tulevad vaatama ka inimesed mujalt, tundus piisavalt hullumeelne, et sellega kaasa minna. Oli võimalus olla millegi algataja ja teha oma mõtted teoks, inimesed oli õhinas. Aastate jooksul on nii öelda akende kaunistajate kogukond laienenud üle maakonna.

Tänaseks päevaks on jõulumeeleollu kujundatud akende arv kahekordistunud ja külastajate arv tõusnud juba 15 000 inimeseni. Väätsa on muutunud atraktiivseks elukohaks noortele peredele, kus hinnatakse kogukonda ja koostegemise rõõmu. Väätsa on Kesk-Eesti jõulupealinn.

Nõukodude ajal oli Väätsa suur ja edukas kolhoos, mida võib ilmestada ka mõttega -- kõike oli palju ja kõik oli kõige suurem. „9. mai“ nimelisel kolhoosil oli omal ajal võimalusi ehitada võimas kultuurimaja, mis enam ei leidnud nii palju kasutust – inimeste arv piirkonnas vähenes, majas oli liiga palju vaba pinda, liiga palju halduskulusid. Keset küla seisev kolossaalne pimedate akendega kultuurimeka seisis enamasti tühjana ning tekitas inimestes tunde, et nende küla on pime ja kurblik.

Väätsa inimesed peavad oluliseks kogukonna ühtsus ja tugevust, sest iga kogukond on seda tugevam, mida rohkem inimesed koos teevad, tunnevad üksteist. Täna ärevas olukorras või kriisi korral ei jõua riik ja kohalik omavalitus iga inimeseni. Olgu selleks võimalik evakueerumise vajadus näiteks ka pikema lumesaju, elektrikatkestuse korral, siis sõltub inimeste elu sellest, kas ja kui palju kogukond teineteist tunneb ja toetab. Meelelahutuslikud ühistegevused, nagu seda jõuluakende loomine on, seovad inimesi kokku.

Aastate jooksul on tekkinud osalejatel ka väike mure – „Sel aastal ületasime ennast, aga mis järgmisel aastal saab?“. Ootused on suured, külastajaid käib advendi ja jõuluajal ligi 15 000, üritust kajastavad kõik suuremad uudiste portaalid ja rahvusringhääling. Kuidas leida uusi ideid, põnevaid lahendusi ja uusi seltskondi?

Otsustati, et rahvamaja juurde on vaja ehitada jõuluturg, sest inimeste ootused kasvavad. Jõuluaknad avatakse suure meediasündmusena, mille üks osa on korraldada jõululaata ja avatakse kohvikuid. Rohelise sihtkohale väärteliselt koguti kokku hulganisti tasse ja kruuse, mida inimesed said glögi ja kohvi joomiseks kasutada, pannes need hiljem tagasi kogumispunkti.

Väätsa tollaegsel vallavanemal Lauri Läänemetsal (täna Eesti siseminister) tekkis jõulude ajal rahvamaja ees seistes küsimus, et miks näeb jõulude ajal ainult suurtes linnades võimsaid jõuluaknaid, mida sõidetakse lähemalt ja kaugemalt imetlema ning kas oleks võimalik teha seda ka siin, väikses külas keset Eestit. See oli ja on olnud endise vallavanema missioon – näidata, et kõike saab teostada ka suurlinnast väljas.

Unistused tuleb välja rääkida ja teele saata, kuid kõige kindlam on ise mõttest kinni hakata ja alustada.

Vabatahtlikud ootavad juba sügishooaega, et saada kokku, otsida usinalt ideid uueks jõuluajaks – see on lõbus ja tore protsess, mis aktiveerib inimesi. Inimesed jäävad poejärjekorras ja jalutusradadel arutlema, mida ja kuidas järgmisel korral jõuluakendega toimetada.

Ka rahvamaja remondi töödel loodi kaks elektrisüsteemi, mõeldes just kogukonna akende kaunistamise projektile – nüüd on võimsusi nii palju, et kõikidele akendele saab lisada tulesid ja samas jääb võimekust ka dekoratsioone liigutavate mootorite tööle panekuks.

Kogukond ei korralda konkurssi, ei tehta hindamist – kõiki kutsutakse osalema, kõik on oodatud. Igal ühel on võimalik tunda end suure ime väikese, kuid olulise osana.

Akende loojatele on abiks meisterdajate ja leiutajate brigaadid, kes aitavad akendele ehitada vajalikud karkassid, et aknad saaksid lisa sügavust ja rohkem mänguruumi, lisaks veel valgust, mida on võimalik reguleerida ja aitab välja tuua detaile.

Akende kaunistamine annab ägeda võimaluse arendada ka täiskasvanuõpet – vaateakende üles seadmine eeldavad elektri, füüsikareeglite, materjalide jm tundmist ja nendega tegelemist, et panna näiteks liikuma Jõuluvana jalgratas või lumehelbed. Seega on igal aastal akende kaunistamisel nende ehitajad midagi uut selgeks õppinud. Kogukonnal on toeks olemas ekstra leiutajate löögirühm, kellega koos omi ideid läbi mõelda ja lõppkokkuvõtteks pannakse liikuma ühe asja asemel mitu.

Novembrikuu viimastel nädalavahetustel on rahvamajas korraga toimetamas ligi 100 inimest, kes jõulumuusika taustal meisterdavad koos oma akendele loodavaid muinasjutte. Sekka ka krõbistavad piparkooke ning mandariini lõhn liigub mööda maja ringi – ainuüksi see koostegemise ja ühtekuulumise tunne on see, miks inimesed tahavad igal aastal end jälle selle projektiga siduda.

Töö jõuluteemaliste akendega algab juba suvel, sügise saabudes antakse juba sotsiaalmeedias teada inimestele, et projekt on taas tulemas ja annab inimestel võimaluse juba hakata otsima oma teemat ja tegema esimese ettevalmistusis.

Jõuluakende loojad aga ütlevad, et osalemine annab neile juurde meeskonnatunnetust ja võimalust luua midagi imelist – olla osa millestki suuremast. Seda pole võimalik luua üksi.

Suur valgusemäng Väätsal andis julgust ja tahet juurde ka kohalikule mehele Raid Saarele, kelle pikaajaliseks unistuseks oli taastada oma lapsepõlve ajal mälusse jäänud poe katusel säranud Väätsa valgussilt. Et koduküla oleks veelgi säravam ja silmapaistvam otsis, ehitas, joonestas, helistas ja kirjutas abi saamiseks erinevatele ettevõtjatele ning tänu neile ja tema pere toetusele sai

see ka teoks. Algusel säras valgussilt bussijaama katusel, aga nüüd juba rahvamaja katusel ja kutsub juba kaugelt kõiki Väätsale.

Tänaseks päevaks on ühe väikse kogukonna unistusest saanud terve maakonna unistus - aknaid on kaunistamas terve Järvamaa – kõrvuti on lasteaiad, põhikoolid kui ka gümnaasiumid, eakate klubid, rahvatantsurühmad, spordivõistluste korraldajad, ettevõtted, noortekeskuses, poliitikud, kunstnikud, muuseumid, kodanike ühendused ja ka täiesti tavalised inimesed.

Kõik panustavad ühe eesmärgi nimel - et panna kuuks ajaks ühe väikese kogukonna süda muinasjutuliselt särama. Kui inimesed käivad, loovad ja toimetavad koos, siis muutub kogukond turvalisemaks, tekib ühtsustunne, on ühised väärtused ja tänu sellele muutub küla elujõulisemaks.

Kogu see ettevõtmine elavdanud Järvamaa turismi. 600 elanikuga alevik täitub talvel kuuks ajaks tuhandete turistidega. Igal aastal külastab vaateaknaid üle tuhande inimese üle-Eesti ja tullakse ka välismaalt vaatama.

Akende tegijad on märkinud, et siin võidavad kõik – kõik võidavad nähtavuses ja ühises koostöötamises. Oleme siin Kesk-Eestis ikka kõik ühe asja eest väljas - et inimesed muudest regionidest leiaks oma tee siia kanti kah!

Väätsa jõuluakende projekt on õpetanud inimestele, et lihtsuses peitub võlu ja et asjad saaks tehtud, tuleb lihtsalt alustada, isegi siis, kui idee tundub alguses liiga utoopiline. Teine õppetund on selles, et aidatakse ühteist – mis kasu on ühest säravast aknast, kui on võimalik osakajatel anda oma teadmisi ja oskusi edasi ka teistele. Nii on akende projekti kaasatud ka „leiutajate grupp“; kes aitavad kaasa mõelda, kuidas panna akendel olev idee liikuma, särama, selles grupil on oskused, materjalid ja nad on valmis leidma lahenduse igale mõttele ja plaanile.

Akende kaunistamine annab kohalikule inimesele teadmise, et kui igaüks annab oma panuse, siis sünnibki midagi uut ja kõik on võimalik, kui oled osa suurest pildist. Akna meisterdamine on ju jõukohane igaühele ja iga aken loeb. Väätsa kogemus näitab, et mida saab teha suurlinnades suurte korporatsioonide ja ettevõtete poolt, saab teha ka väikses külas, oma vahenditega.

Ehk siis Väätsa inimestel on oluline roll oma kodukoha väljapaistmises ja nad ka tunnevad seda nii. See kogukond on riigi mõistes tugev ja vastupidav, kriisikindlam ning tulevikku vaatavam. 1

Väätsa akende projekti on saanud üle-eestilist kajastust – nii Delfi, Maaleht, Eesti rahvusringhääling ning erakanalid.

Seda sündmust on iga-aastaselt kajastanud kõik Eesti suurimad meediaväljaanded:

Delfi/Maaleht: <https://maaleht.delfi.ee/artikkel/120253062/fotod-vaatsa-rahvamaja-naitus-vaateakendel-suurejoonelisem-kui-iiial-varem>

ERR: <https://www.err.ee/1609183123/sadakond-inimest-kujundavad-jouludeks-vaatsa-vaateaknad>

TV3: <https://www.tv3.ee/3-portaal/tv3-uudised/vaatsa-kula-kaunistavad-vahvad-jouluteemalised-vaateaknad/>

Auhind: Ettevõtluskonkursi Järvamaa Tegusad 2023 Aasta Mainemõjutaja.

<https://www.facebook.com/photo.php?fbid=715835473917068&set=pb.100064718650961.-2207520000&type=3>